

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2367

av Emma Henriksson (KD)

En stödjande familjepolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en skyldighet att analysera alla politiska beslut utifrån vilka konsekvenser de får för familjer och nära relationer på samma sätt som man i dag beaktar bl.a. miljöaspekter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka utbudet av föräldrautbildning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur tillgången till kvalitetssäkrat och lättillgängligt föräldrastöd på internet kan tillgodoses.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet med att utvärdera och utveckla familjecentralen som organisationsform ska fortgå.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell översyn av familjerådgivningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över landets jourverksamheter och utreda hur kraven på dessa verksamheter kan skärpas i linje med motionens intentioner.

Motivering

Familjen är den viktigaste gemenskapen i samhället och den behövs för att människor ska kunna växa och må bra. Den behövs för att barnen ska få omsorg och fostran i en kärleksfull miljö. När familjen fungerar är det en tillitsfull gemenskap som skänker trygghet och stabilitet i en ständigt föränderlig omvärld. På så sätt svarar familjen mot

grundläggande mänskliga behov. Barn som växer upp i en trygg familjegemenskap får i allmänhet goda förutsättningar att klara livets utmaningar. Om familjen inte fungerar som en trygg bas fungerar inte heller samhället.

Familjesäkra politiken

Hemmiljö och familjeliv påverkar vår hälsa och livskvalitet. I ett bredare perspektiv blir de mänskliga resurserna en allt mer avgörande faktor för ett lands konkurrenskraft och ekonomiska utveckling. Människor som har balans i tillvaron och mår bra lär sig mer och presterar bättre. Familjernas situation och förutsättningar får också långsiktiga effekter eftersom det är där nästa generations medborgare formas.

Det handlar inte bara om familjepolitiken. Familjernas förutsättningar påverkas av beslut inom en rad olika politikområden som till exempel skattepolitik, socialförsäkringarnas utformning, skolpolitik, arbetsmarknadspolitik, integrations- och migrationspolitik samt bostadspolitik.

Alla politiska beslut bör analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för familjer och nära relationer. Det kan handla om att identifiera hur ett förslag påverkar familjernas ekonomiska situation, hur balansen mellan arbete och fritid upprätthålls och hur det påverkar förutsättningarna att värna och vårda positiva familjerelationer.

Kristdemokraterna vill helt enkelt familjesäkra politiken. I dag görs liknande bedömningar vad gäller bland annat miljöaspekter. Flera andra länder har utformat modeller för familjekonsekvensanalyser, till exempel Australien och Nya Zeeland.

Ett förstärkt föräldrastöd och föräldrautbildning

Föräldrarna är de viktigaste personerna i ett barns liv. Det finns situationer då föräldrar upplever svårigheter i sitt föräldraskap eller har behov av stöd för att hantera nya situationer. Det offentliga ska inte ta över föräldrarnas roll. Däremot ska det offentliga erbjuda stöd och hjälp i föräldrarnas viktiga uppgift. Stöd till föräldrarna är också ett stöd till barnen.

I februari 2014 presenterade den förra regeringen skrivelsen ”Ett stärkt föräldrastöd – för barnets rätt till trygga uppväxtvillkor”. I skrivelsen redogjorde regeringen för genomförda insatser i syfte att stärka det stöd i föräldraskapet som ges till föräldrar. Redogörelsen omfattar mandatperioderna 2006–2010 och 2010–2014. Det var första gången regeringen lämnade en sådan redogörelse till riksdagen.

Den av alliansregeringen igångsatta föräldrastödsstrategin är ett långsiktigt åtagande: strategin har inget slutdatum, utan ett långsiktigt mål om att alla föräldrar ska erbjudas stöd under barnets uppväxt har satts upp. Utgångspunkten i det fortsatta föräldrastödspolitik bör därför alltså vara ett brett och samlat stöd som omfattar universellt och riktat stöd till föräldrar i alla relevanta samhällssektorer.

Det finns en efterfrågan bland föräldrar om att kunna få prata och rådgöra med någon om föräldrarollen och barnets utveckling. Det befintliga utbudet av stöd motsvarar inte detta behov, inte minst vad gäller stödet till föräldrar med tonårsbarn. Föräldrar med barn i tonåren uttrycker ett större behov av stöd i föräldraskapet än föräldrar med barn i andra åldrar. Samtidigt kan det konstateras att dessa föräldrar erbjuds stöd i mindre utsträckning än föräldrar med barn i andra åldrar. I syfte att skapa bättre förutsättningar för samverkan lokalt och regionalt och för att samtidigt stärka stödet till föräldrar med barn i tonåren fick länsstyrelserna i regleringsbrevet för 2014 i uppdrag att under åren 2014–2017 stödja kommuner, landsting och andra föräldrastödjande aktörer i arbetet med att utveckla ett universellt, kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar med barn i tonåren i respektive län. Viktiga utgångspunkter i arbetet är det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter. Länsstyrelsen i Örebro län har fått i uppdrag att i samverkan med övriga länsstyrelser årligen senast den 15 februari, med början 2015, inkomma med en samlad rapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Rapporten ska innehålla en redogörelse av vad arbetet resulterat i och förslag till ett effektivt och välfungerande rapporteringssystem för de kommande åren av satsningen.

Det är betydelsefullt att man på lokal och regional nivå strävar efter att utveckla fler organisationsformer så att samverkan blir möjlig. En organisationsform som visat sig vara väl lämpad för samordnade föräldrastödjande insatser är familjecentralen. Av betänkandet ”Föräldrastöd – en vinst för alla” (SOU 2008:131) framgår att efter det att barnet uppnått ett års ålder försvinner ofta kontakten med barnhälsovården, och därmed det stöd den gett, utan att ersättas med annat. Vidare framgår att det stöd som erbjuds småbarnsföräldrar är ojämnt fördelat och att det framför allt finns i de kommuner som har familjecentraler eller öppna förskolor. Fram till skolstarten vid 6–7 års ålder, då skolhälsovården övertar det medicinska ansvaret, finns ett tomrum när det gäller stöd till föräldrar. Småbarnsföräldrar skulle kunna få en bättre start i föräldraskapet om stöd och service fanns samlat under ett tak i stället för spritt på olika verksamheter.

Föräldrar uppger att ett krävande arbetsliv, knappa ekonomiska resurser och för lite tid i vardagen skapar stress och en negativ påverkan på familjeliv och föräldraskap. Många familjer lever i dag långt från sitt ursprungliga nätverk av släkt och vänner och saknar därmed en stödjande och kompenserande social struktur. Det är därför betydelsefullt att det finns lättillgängliga mötesplatser för föräldrar där de kan utbyta erfarenheter och kunskaper och där föräldrarna kan stärka sitt sociala nätverk. Familjecentraler är ett exempel på en sådan mötesplats.

I syfte att bidra till att förbättra samordningen av föräldrastödjande insatser på lokal och regional nivå är det av vikt att arbetet med att utvärdera och utveckla familjecentralen som organisationsform fortgår. Detta bör ges regeringen tillkänna. Kristdemokraterna vill även se en ökad tillgång till föräldrautbildning, genom att göra det obligatorisk för kommunerna att erbjuda föräldrautbildning. Det finns också ett behov av lättillgängligt och kvalitetssäkrat stöd till föräldrar via nätet. Därför bör regeringen återkomma i frågan hur man kan utveckla och förstärka den delen på landstingens och regionernas gemensamma webbplats för råd om vård, 1177.se.

Nationell översyn av familjerådgivningen

Grundtanken med familjerådgivning är att skapa en verksamhet med låga trösklar dit människor med förtroende och i skydd av en absolut sekretess kan vända sig med sina mest privata relationsproblem. Syftet är att bistå par så att de kan hantera sina konflikter, problem och krissituationer på sådant sätt att de vill fortsätta leva tillsammans. För dem som väljer att separera kan rådgivningen vara ett sätt att få hjälp med att hantera konflikter och att underlätta samarbete och ett gemensamt föräldraskap även om de lever på skilda håll. Sedan den 1 juli 2014 måste kommunerna ge föräldrar möjlighet att i samarbetsamtal även ta upp frågor som gäller försörjningen av barnen. Målet för samtalen ska vara att föräldrarna i samförstånd ska komma fram till lösningar om försörjningen.

En viktig fråga ur ett tillgänglighetsperspektiv är avgifterna till familjerådgivningen. Enligt lagstiftningen får kommunerna ta ut avgifter men de bör läggas på en sådan nivå att de inte avhåller enskilda från att vända sig till den kommunala familjerådgivningen. En nationell översyn över kommuners familjerådgivning bör därför genomföras. De som arbetar med familjerådgivning måste vara lämpliga för denna uppgift. I dag är familjerådgivare oftast socionomer med vidareutbildning i parrelationer och parsamtal. De kan också vara psykologer eller psykoterapeuter. Det finns en särskild auktorisation för familjerådgivare som utfärdas av Föreningen Sveriges kommunala familjerådgivare.

Svenska kyrkan har en egen auktorisation som kräver vidareutbildning i livsåskådningsfrågor. Utbildade psykologer och psykoterapeuter har legitimation. Förutom dessa grupper finns det även andra som i dag erbjuder familjerådgivning. Det finns kritik mot kvaliteten bland familjerådgivare och att vem som helst kan bli det. Kristdemokraterna anser att frågan om vilka som ska få erbjuda familjerådgivning och kalla sig för familjerådgivare bör ses över. En kvalitetssäkring bör införas.

Jourverksamheter

En motsvarande problematik möter även föräldrar som vid en separation eller akut kris söker stöd från olika jourverksamheter, oavsett om de drivs i privat regi eller är offentligt finansierade. Även i dessa fall är det av stor vikt och värde för den skyddsökande föräldern och familjens barn att bemötas av personal som är professionellt utbildad och därmed lämpad för att hantera de olika krissituationer som leder fram till att en familj söker akut hjälp. Dessvärre saknas idag en övergripande certifiering och auktorisation av jourverksamheter, vilket ibland innebär att jourverksamheter ger råd som snarare försämrar än underlättar för en hjälpsökande förälder att lösa sin situation. Det finns exempelvis jourverksamheter som själva utbildar och legitimerar medlemmar, vilket kan skapa stor förvirring för den hjälpsökande. Vi menar därför att en kvalitetssäkring av jourverksamheter och utbildningen som dess personal måste genomgå är nödvändig. Exempelvis kan Socialstyrelsen eller någon annan lämplig myndighet få detta uppdrag och även vara den tillsynsmyndighet som står för certifieringen. Regeringen bör därför snarast inleda en översyn av kvaliteten vid landets jourverksamheter och därvid utreda hur en kvalitetssäkring kan genomföras. Detta bör ges regeringen till känna.

Emma Henriksson (KD)